

॥ ਅਧਿਆਇ-38 ॥

ਬਾਬਾ ਦੀ ਹਾਂਡੀ, ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਦੇਵ-ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ, ਨੈਵੇਦ ਵੰਡ, ਲੱਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ।

ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਚਾਵੜੀ ਦੇ ਉਤਸਵ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀ ਹਾਂਡੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਏਗਾ।

ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂ! ਤੁਸੀਂ ਧੰਨ ਹੋ! ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਮਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਦਿਆਲੂ ਹੋ। ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਰਭੈਅ ਚਰਣ-ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਭੱਲੇ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਅਵਤਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਸੰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਸਮਗਰੀ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਢੱਲ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਮੂਰਤੀ ਨਿਕਲੀ, ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਹਨ। ਸਾਈਂ ਆਪ ਹੀ “ਆਤਮਾਰਾਮ” ਅਤੇ ਚਿਰਆਨੰਦ ਧਾਮ ਹਨ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਜਾਣਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਨਾਰਹਿਤ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ।

ਮਾਨਵ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਯੁਗਾਂ ਦੇ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

। ਜਦੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਭਿਖਾਰੀ ਜਾਂ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸਰਵੋਤਮ ਦਾਨੀ ਹੈ। ਤੈਤਿਰੀਯਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਈਏ, ਹੋਰ ਦਾਨ ਜਿਵੇਂ ਧਨ, ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਆਦਿ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਨ ਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਲੂਲੇ, ਲੰਗੜੇ, ਅੰਨੇ ਜਾਂ ਰੋਗੀ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਠੀਕ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੂਲੇ ਲੰਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਅੰਨਦਾਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਨ ਉਵੇਂ ਹੀ ਅਪੂਰੇ

ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਨ ਬਿਨਾਂ ਤਾਰੇ, ਤਗਮੇ ਬਿਨਾਂ ਹਾਰ, ਕਲਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਮੰਦਿਰ, ਕਮਲ ਬਿਨਾਂ ਤਲਾਅ, ਭਗਤੀ ਬਿਨਾਂ ਭਜਨ, ਸੰਦੂਰ ਬਿਨਾਂ ਸੁਹਾਗਣ, ਸੁੰਦਰ ਅਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਗਾਣਾ, ਲੂਣ ਬਿਨਾਂ ਭੋਜਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਭੋਜਨ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਾਲ ਉਤਮ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਨਦਾਨ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਾਂਧੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਂਧੇ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਦੋ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਭਿਖਿਆ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖੀਰ ਤਕ ਸਾਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਉਹ ਆਪ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਕਲੀਫ਼ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉਹ ਆਪ ਬਜ਼ਾਰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਨਾਜ, ਆਟਾ, ਲੂਣ, ਮਿਰਚ, ਜ਼ੀਰਾ, ਖੋਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸਾਲੇ ਆਦਿ ਨਗਦ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕੇ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀਹਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਭੱਠੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਹਾਂਡੀ ਵਿਚ ਠੀਕ ਨਾਪ ਕੇ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਹਾਂਡੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ—ਇਕ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ। ਇਕ ਵਿਚ ਸੌ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੌ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਦੀ ਉਹ ਮਿੱਠੇ ਚੌਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਮੀਟ ਵਾਲੇ ਚੌਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਦਾਲ ਅਤੇ ਮੁਟਕੁਲੇ ਵੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਿਲ 'ਤੇ ਬਾਰੀਕ ਮਸਾਲਾ ਪੀਹ ਕੇ ਹਾਂਡੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਭੋਜਨ ਸੁਆਦ ਬਣੇ ਇਸ ਦੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਵਾਰ ਦੇ ਆਟੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਬਾਲ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੱਸੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅੰਬਿਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਬਰਾਬਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਭੋਜਨ ਠੀਕ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਫਨੀ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਨਿਰਡਰ ਹੋ ਕੇ ਉਬਲਦੀ ਹਾਂਡੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੜਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੀੜ ਦੀ ਲਕੀਰ ਦਿਖਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਭਾਂਡਾ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਮੋਲਵੀ ਨੂੰ ਫਾਤਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਫੇਰ ਉਹ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਅਤੇ ਤਾਤਿਆ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਅਲਗ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਕੀ ਭੋਜਨ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਨਾਥ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਹ ਲੋਕ ਧੰਨ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਖੁਸ਼ ਕਿਸਮਤ ਸੀ ਉਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਪਰੋਸਿਆ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਇਥੇ ਕੋਈ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਧਾ ਅਤੇ ਸੋਖਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਂਡੀ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਛੂਹਨ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸੀ।

ਨਾ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਸਾਹਾਰ ਦਾ ਉਤਸਾਹ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਜਾਏ। ਇਹ ਇਕ ਅਤਿ ਪੁਰਾਤਨ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ,

। ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੇ ਲਈ ਕਿ ਚੇਲੇ ਇਸ ਅਸੂਲ ਦਾ ਕਿਸ ਹਦ ਤੱਕ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵੀ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਇਕ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਦਾ ਕੇਲਕਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਕੁਝ ਮਾਸ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦਾਦਾ ਕੇਲਕਰ ਪੂਰੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪੱਕੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਧਨ, ਅੰਨ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੀ ਜਲਦੀ ਮੰਨ ਕੇ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਫਟਾਫੱਟ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਥੈਲਾ ਲੈ ਕੇ ਬਜ਼ਾਰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਜਾਉ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਉ। ਦਾਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਪਾਂਡੂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਵੇਂ ਹੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਦਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਨਮਕੀਨ ਪੁਲਾਅ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ? ਦਾਦਾ ਨੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਜ਼ੀਭ ਨਾਲ ਸੁਆਦ ਦੇਖਿਆ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਬਣਿਆ ਹੈ? ਜ਼ਰਾ ਢਕਣ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਦਾਦਾ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਅਤੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬੋਲੇ-ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੋ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕਟੜਪਣ ਛੱਡ ਕੇ ਚੱਖ ਕੇ ਦੇਖੋ। ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਉਮੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੰਢੀ ਵੱਢਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਚੀਕਣਾ ਜਾਂ ਰੋਣਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸੱਚੇ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਦਾਦਾ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਫੜਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਤ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਅਨੁਰੋਧ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹਾਂਡੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੰਨ 1910 ਤਕ ਚਲਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੀਰਤੀ ਫੈਲਾਈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਲਗੇ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਵਿੱਤਰ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨੈਵੇਦ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦੀ ਪਦਾਰਥ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਇਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ

ਸੀ ਕਿ ਫਕੀਰਾਂ ਅਤੇ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬੱਚ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਨੈਵੇਦ ਵੰਡਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਦੀ ਉਸ ਕਥਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਉਥੋਂ ਦੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਵਨ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਬੀਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕੇਵਲ ਇਕ ਜਾਤ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਕੁਲ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਕੌਣ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਯਵਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਜੇ ਉਹ ਯਵਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧੂਣੀ ਅਤੇ ਤੁਲਸੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਖ, ਘੰਟੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤ ਸਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਵਜਣ ਦਿੰਦੇ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ? ਜੇ ਸਚਮੁੱਚ ਯਵਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਕਿਉਂ ਵਿੰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੀ ਆਪ ਮੁਰੰਮਤ ਕਿਉਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਦੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੂ (ਸਾਲੀ ਦੇ ਪਤੀ) ਸ੍ਰੀ ਬਿਨੀਵਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਬਾਬਾ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੋ, ਫੇਰ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ?” ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਅਰਥ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਆਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਸੂਰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਕਦੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਥੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਪਹੁੰਚੇ?” ਤਾਂ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਸੂਲ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਵਿਚ ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਤ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਦਤ-ਭਗਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੇਰ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਤ ਮੰਦਿਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਗਏ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਕਸੂਰ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਗੋਦਾਵਰੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕੰਢਾ ਚੁਭਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਸੀ।” ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਨੈਵੇਦ-ਵੰਡ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗੇ। ਆਰਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਅਤੇ ਉਦੀ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਪਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿੰਬਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਪਿੱਠ ਲਾ ਕੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਆਸਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੰਗਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਦੀਆਂ ਸੀ। ਭਗਤ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੈਵੇਦ, ਪੂਰੀ, ਮਾਂਡੇ, ਪੇੜੇ, ਬਰਫੀ, ਬਾਸੁੰਦੀ ਉਪਮਾ (ਸਾਂਜਾ) ਅੰਬੋਮੋਹਰ (ਭਾਤ ਆਦਿ) ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਸਜਾ-ਸਜਾ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਨੈਵੇਦ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਭਗਤ ਬਾਹਰ ਹੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਨੈਵੇਦ ਇੱਕਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਨੈਵੇਦ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਖਾਂਧੇ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਬਾਹਰ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਬਾਕੀ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਬਿਰਾਜਦੇ, ਤਾਂ ਦੋਨਾਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਅਤੇ ਨਿਮੋਣਕਰ ਨੂੰ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਵੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਰੇਕ ਗਰਾਈ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਕਿੰਨਾ ਮਿੱਠਾ, ਪ੍ਰੇਮਰਸ ਭਰਿਆ ਭੋਜਨ ਸੀ ਉਹ! ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ।

ਇਸ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਰੱਜ ਕੇ ਭੋਜਨ ਖਾ ਚੁੱਕੇ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੱਪ ਲੱਸੀ ਪੀਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਦੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਤਾਂ ਹੋਏ, ਪਰ ਪੇਟ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਜਿਹੀ ਵੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਘੁੱਟ ਹੀ ਪੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਾਰੀ ਪੀ ਜਾਉ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕਾ ਹੁਣ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।” ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਲੱਸੀ ਪੀ ਲਈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸਮਾਧੀ ਲੈ ਲਈ।

ਪਾਠਕੋ! ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦਾ ਆਭਾਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਲੱਸੀ ਦਾ ਕੱਪ ਪੀਤਾ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ-ਲੀਲ੍ਹਾ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗਏ।